Ч. 51. Чернівці, неділя дня 1. (14.) мая 1905 р. Рочник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертае ся лише на попереде застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

До Шілерових роковин.

Was ist unschuldig, heilig, menschlich, gut,
Wenn es der Kampf nicht ist ums Vaterlaud?
Jungf. v. Orleans.

(X) По всїх краïнах, по всїх оселях, де гомонить німецке слово сьвятковано ювилей німецкого ґенія — соті роковини смерти Йогана, Фридриха, Християна Шілера (* 10./XI. 1759 † 9./V. 1805.)

Безперечно ювилеї були гучні й величні, не знати лиш, чи при тій нагоді богато Німцїв послухало ради одного свого критика, який їм радив прочитати твори Шілера бодай під пору великого ювилею...

Сьвятковане Шілерових роковин являе ся у Німцїв до певного степенення вимогом суспільної совісти — віддати поетови пошану бодай по смерти, коли за житя і доля і власна суспільність дала йому пізнати тільки терен житевого шляху. Як злиденне було жите військового дезертира, що ледви видер ся із під лапи тирана-князика, незасібного театрального поета, що альмаз своїх творів продавав за марне удержане, безплатного професора істориї і видавника вічно перестаючих виходити часописий — так сумний був і його скін.

Великий німецкий ґеній конав в крайнім убожестві сам, тодї як його приятелї забавляли ся в недалечкім домі. Біля тїла його палала тільки одна сьвічка і клячів вірний слуга. Отсе був весь катафальок. Домовину справлено Шілерови деревляну — всего за три таляри. А вечером занесло тїло кількох приятелїв в супроводї погребового почоту, що не перевисшав 20 людий на ваймарский цвинтар, де зложено його тлїнні останки до спільного гробу, в якім було вже кілька иньших домовин.

Коли по лїтах захотїли найти Шілерові кости, щоб їх красше похоронити, треба було перешукувати всі кости, бо домовини були поломили ся, а кістяки помішали ся...

Не лиш Русини байдужі до великих творців свого слова, хоч ся „прикмета“ держить ся їх, і в столїте по подібних подіях у чужинців.

Теперішний ювилей Шілера безперечно много холоднїйший від сьвяткованя роковин його смерти в 1859. р. Се мае свою причину головно в тім, що тодї для Німців з'единене у німецку державу, один із Шілерових ідеалів було ще чимось недосяжним, то тепер після Бісмаркової доби у них те все вже осягнене. Ювилей великого ідеалїста Шілера сьвяткують тепер Німцї насичені; через те й пропадае велика частина жару.

Розводити ся над тим, о скілько відповідае ідеалови Шілера, творця безлїчи драм, яких жало звернене проти тиранів — нинїшна Німеччина, приодягнена величезною полїцейскою пікельгавбою; говорити про те, чи відповідають його безмертним ідеалам, якими повіянї чи не всї його твори — нинїшні Німцї — булоб тут злишним. Впрочім не слїд і сего забувати, що кожда суспільність розвиваеть ся незвичайно швидко, та що в другорядних справах мусить із бігом часу що раз більше ширшати розріз між суспільностию, а еї поетами...

Шілер помимо своеї тугої лучби із німецким народом почував себе сьвітовим горожанином і сьвітовим поетом. У його творах е тільки благородних змагань, так горяча нута свободолюбности, що шанують його не лиш Німцї, але й чужі народи. Думки голошені ним ще й нинї декуди революцийні хоч би в такій Росиї, де оклик Маркі Пози: „Сіре! Дайте свободу думки! — являеть ся престолобурчим і на початку XX. столїтя...

Не знати, чи із за свого злиденного житя, чи із за ідеалїзму в творах, чи мабуть із за горячої любови вітчини і поступу вкоренив ся Шілер глибоко і в наше писменьство. Побіч з'їдливого Гойного, майже сентиментальний Шілер найшли у нас із німецких поетів чи не найбільше переводчиків — немов два крайні бігуни душі Українця. Із Шілерових драм перекладали на нашу мову Володимир Кмицикевич: „Вільгельма Теля“, Ом. Горницкий: „Орлеаньску діву“, Борис Грінченко: „Вільгельма Теля“, „Орлеаньску дівчину“ і „Марію Стюарт“. „Розбійників“ також переведено і грано в нашім театрі, тільки перекладу не печатано. Між перекладачами віршів лїричних і епічних слїд згадати буковиньского кобзаря, Осипа Федьковича та Пант. Кулїша, Антона Любича Могильницкого, Цезара Біliловского, Ор. Дубеньского і многих иньших, колиб і не брати в рахубу о. Й. Левицкого пароха в Шклї, який так перевів Шілерового „Дзвона“, що про него зложили отсей їдкий двовірш:

Батько Шілер зажурив ся,
Що дзвін його в Шклї розбив ся.

Ведені давним пиетизмом до поета Шілера, сьвяткували Русини й сегорічний його ювилей, даючи доказ, що здобутки культурні творять власність всїх народів, та що в таких справах не мае у нас ні дрібку шовінїзму, чого моглиб від нас навчити ся не одні наші сусїди, які не можуть здобути ся на пізнане а в слїд за тим, на пошану нашого культурного доробку.

Дещо про рос. народне шкільництво.

(с) Росийскі народні вчителї побирають річно платню пересїчно 240—270 руб., а учительскі помічники 140—180 рублїв. В виду сего місячний буджет росийского учителя тільки в дуже корисних случаях хитае ся між 35 а 40 рублїв, а впрочім держить ся хоть і не конче „золотої“ середини 25—30 руб., а дуже часто сходить до 15 коли не до 12 або і 10 руб. Для вірнїйшого зрозуміня учительского раю в Росиї, треба згадати, що вартість одного рубля треба брати тут як рівноважну із нашими ґульденами, бо відповідно до основної монети нормують ся й ціни товарів в поодиноких державах. При такій платни приходить ся росийскому вчителеви майже голодувати, передовсїм, як у него е сїмя. Розуміе ся, що вогкі і студені кватири учителїв не лїпші від їх платнї, а до того ще приходить ся вчити в тїсних, шкільних кімнатах, де порох разом із поганим воздухом душать і учителя і бідну дїтвору. Оттак виглядае зростане просьвіти в росийских селах, де школи е, а що доперва подумати про безлїч сїл, у яких нема нїякого огнища просьвітного!... Та красше всього схарактеризуе долю народної просьвіти в Росиї ось що: На засїданю окремої комісиї Спб. Земства, орґанїзованого на основі указу із 18./II. 1905, що відбуло ся 25. цьвітня принято на чолї всїх иньших резолюций отсю: 1. „Є річию неминучою раз на все покинути думку, неначеб народна просьвіта могла бути під яким небудь зглядом небезпечна як для населеня так і для держави; навпаки треба признати, що найбільш широка просьвіта у всїх видах і степенях е пекучою і не терплячою проволоки потребою росийского народа“.

Ось яку думку мусїла обороняти шкільна комісия петербурского земста. Як богато говорить те поновне відкриване Америки для царского правительства, коли прочитаемо ще хочби другу резолюцию тоїж комісиї, де говорить ся вже без обиняків таке: „Низький уровень елементарного образованя в Росиї е зависимий не від яких иньших причин, а головно від того, як відносить ся до неї правительство, признаючи елементарній школї задачі і значіне їй зовсїм неприналежне“.

Он хто воріг народної просьвіти, добачуючи в темнотї безпросьвітних мас едину підпору самодержавного престолу!..

Та сходить вже зоря свободи Росиї, і хоч еї проміне закервавлене, то всеж таки з'уміе вона розтопити леди темноти росийского народа.

Крига рушить ся незабаром, а все що на нїй будувало свої палати, вся реакцийна гадь потоне у безодни...

Полїтичний перегляд.

З австрийского парляменту. На дальшім засїданю парляменту в середу ухвалено першу часть тарифи митової без зміни. Принято також внесене посла Ґарапіха в справі імпорту худоби з Росиї і

НАШ АЛЬБОМ.

Остап Волощук.

I. Мое бажане.

Спокою хочу, тишини мертвої,
щоби не чути й віддиху житя,
щоби не бачить і душі живої,
щоби втонути в хвилях забутя...

Бажаю тиші тої гробової,
щоби не рвала серденька мойого,
щоб не вражала душі молодої —
спокою хочу того гробового...

Того, що душу холодом обвіе
і мое серце покладе в могилу,
може від нього надія змарніе...

А як змарніе, то спокій поверне
й житю мойому нову надасть силу
і мое серце на правий шлях зверне.

II. До Є. М.

Нам не ходити в парі з Тобою,
не пити чаші щастя до дна!
зірвалась буря й вірлом-стрілою
в безвість поплили наші судна.

...І розлучили нас по неволи
моя едина, люба моя...
нич не осталось... Вітер по поли
розніс присягу: „На вік Твоя“...

III. За Тобою піду.

За Тобою піду крізь долини, гори
І через море до Тебе полину
І конче я знайду мое щасте-горе
Хотяй в останню предсмертну годину.

Й ще раз згадаемо колишні хвилї
Що проминули мовби сонні мрії;
Заки спочине у сирій могилї:
Наша минувшість — і наші надії.

Іван Діброва.

I. Згадай мене.

Згадай мене в вечірний час,
Як згаснуть зорі всїх надій,
Замовкне сьпіву звук сумний,
Опаде цьвіт коханих мрій;

Згадай мене у темну ніч,
Туман як вкрие сьвіт цїлий,
Потоне в нїм безмежний плач,
І серця мого сум німий;

Згадай мене в бурливий час,
В найтяжші хвилї моїх мук!
Згадай, спімни і я засну,
Засне болючий серця стук!

8./4. 1905.

II. * * *

З казочного неба, з рожевого гаю,
Русалка небесна нам чари несе —
Де ступить — там сонце рожево засяе,
А зорі десь никнуть, ховаесь — усе! —

Тебе моя любко, мій ангеле любий,
Одну не займае небесна краса —
Ти красша над рожі, ти красша над сонце,
Тобі покорять ся самі небеса!

З казочного неба із тихого раю,
Несуть ся акорди та сьпіви чудні —
Розмова втихае і серце не беть ся —
Лиш мрії снують ся та думи німі.

Лиш я одинокий не чую акордів —
Мене моя дума до тебе несе —
Одно лиш словечко із уст коралевих
Заступить і сьпіви і чари — усе!

28./3. 1905.

Олекса Коваленко.

Нудьга.

Сонет.

Нудьга, нудьга і дикий сум без краю,
Ніщо менї не миле в сьвітї стало:
Я зняв з житя таемне покривало
І вартість я тепер усьому знаю.

Не прагну я ні пекла, анї раю,
Бо їх нема та й з роду не бувало,
А сльози лить — до мене не пристало,
І я що дня, мов сам не свій, блукаю.

В людське добро і щирість я не вірю,
Та з ними враз і я вже лицемірю
І спокою духовного не чую...

Байдуже я дивлюсь на все у сьвітї,
Чи в чорнім то, чи в білім бачу цьвітї, —
Бо тяжко я, без просьвітку, нудьгую...

17. листопада 1904.

Остап Лїньский.

В годині смерку.

Вже захід згас.
Синїе бір
на неба мглистім тлї.
В сумрачний час
летить мій зір
забутих, чорних днів.

З осїнних піль
крізь зжовклий луг
на мене віе сум.
З вечірних смут
широкий круг
до мене лине дум...

Сих скорбних дум
печаль, як ртуть
паде на серця дні.
І зойки всї
конають, мруть,
не йдуть з душі на вні.

З вечірних піль,
крізь зжовклий луг
весняних, теплих мрій
пройшов мій біль
і шляхом туг
бажань стинае рій.

І промінь згас...
Синїе бір
на неба мглистім тлї.
В сумрачний час
летить мій зір
забутих, чорних днів.

6./III. 1905.

Балкану. В четвер на початку засїданя през. Феттер посьвятив посмертну згадку віцебурмістрови і послови Штробахови. Дальше відповідав мін. Біляндт-Райдт на інтерпеляциї. По відчитаню інтерпеляций Біндера, Ольшевского, а в кінци Шенерера в справі наміреного покликаня парляментаристів до міністерств, палата переводить дискусиї і ухвалює другу часть тарифи митової (дерево і папір) і приступає до дискусиї над частию III. (вироби ткацкі). — В комісиї буджетовій по рефератї пос. Старжиньского і по дискусиї, яка вивязала ся між референтом, а пос. Романьчуком, котрий домагав ся прав для Русинів в радї шкільній і скаржив ся на подане до санкциї цїсарскої ухваленого в соймі подїлу ради шкільної краєвої, проти якого Русини запротестували, принято титул „центральний етат осьвіти“. В комісиї військовій принято закон про підводи з поправкою палати панів і ухвалено его в дорозї наглїй представити палатї послів. В комісиї желїзничій по предложеню послом Кафтаном ухвал субкомітету, принято закон о переступленю кредитів враз з резолюциєю до правительства, щоби на пізнїйше держало ся докладно кошторисів. Votum недовіря мінїстрови Вітекови цофнено задля его уступленя. Ухвалено відтак ще закон що до 11 желїзниць льокальних і додатковий закон що до желїзниції Пшеворск-Бахурж. — На засїданю з д. 11. с. м. ухвалено титул III. мит. тар. при чім відкинено внесенє Пешки о підвисшенє мита на лен о 12 кор. 158 голосами проти 61 і приступлено до дискусиї над частию IV. (желїзо і металї шляхотні). Пос. Шенерер і тов. мають на засїданю з 12. с. м. поставити внесенє в парляментї з жаданем: 1. Унїї персональної з Угорщиною, 2. прилученя Галичини і Буковини до Угорщини та 3. відданє Уграм Боснї і Герцеґовини.

Угорщина. В дальшій дискусиї адресовій жалував ся словацкий пос. Годза, що в адресї не узглядено народностий країв угорских. 11. мая сойм угорский по укінченю дискусиї приняв значною більшостию голосів адрес до корони. „Wiener Allg. Ztg.“ думає, що буде покликаний в коротцї переходовий кабінет урядничий, що доведе до поєднаня і утвореня кабінету коалїцийного на Угорщинї, при чім Угри дісталиби концесиї військові в справі полкового язика (а не команди) та в справі хоругов і емблєматів. — В принятім адресї до корони пороблено ось які зміни: Титул адресу змінено з пропонованого з початку: „Ваше Апостольске Королївске Величество!“ на „Ваше Цїсарске і Апостольске Королївске Величество!“ А підпис адреси, який з початку мав бути: „зібрані в соймі представителї Угорщини, Хорвациї і Слявонії“ змінено на: „зібрані в соймі представителї Угорщини, Дальмациї, Хорвациї і Слявонії“. Адрес сей буде опечатаний і доручений президентови кабінету ґр. Тіші. Тіша однак не вручить сам, як доси було в звичаю, адреси цїсареви, але через угорского мінїстра на дворі цїсарскім бар. Куен-Гедерварого.

Скликанє Ческого Сойму. „Narodni Listy“ доносять, що на послїдній радї мінїстрів рішено скликати ческий Сойм на 18. с. м. Після „Slavische Correspondenz“ невідомо ще, як довго потреває сесия Сойму. Наколи намісник ґр. Куденгове не буде обставав при безпроволочнім полагодженю правительственних предложень що до виборчої реформи і зміни краєвої ординациї, то соймова сесия покінчить ся з початком червня. Наколи-б же мала розпочати ся дискусия над тими предложенями, то соймова сесия тревала-б до другої половини червня.

Анґлїйска „біла книга“ про македоньске питанє. Анґлїйский уряд заграничних справ видав недавно білу книгу з „дальшими кореспонденциями в справах південно-східної Европи“, за час від половини серпня м. р. до половини січня с. р.

Найважнїйшим із поміщених ту документів є нота льорда Landsdowna у відповідь на справозданя австро-угорских і російских дипльоматичних аґентів про поступ акциї реформової, предложеної через амбасади австрийску і російску. Зміст сеї ноти є меньше більше слїдуючий: Справозданя аґентів виказують перешкоди, які в своїй акциї мусять поборювати представителї Австро-Угорщини і Росиї в наслїдок ривалїзациї ріжних племен, акциї революцийних комітетів, неохоти пануючих кляс до всяких реформ, а в кінци бути Арнаутів. Мимо тих перешкод вдало ся однак значно улекшити долю Македонцїв; економічне положенє населеня піднесло ся значно, завдяки добрим урожаям, а Порта мусїла виступити рішучо проти Арнаутів і приступити до переведеня основних реформ в управі жандармериї і краєвих властий безпеченьства. Анґлїйска нота підносить се з признанем, запримічує однак, що богато ще лишилось до здїланя. Розходить ся тут в першій мірі о реформу мійскої полїциї, дальше о удїл населеня в адмінїстрациї громад, о репатрияцию християньских збігцїв в адриянопольскім вілєтї, а головно о реформу фінансову, якої начерку не подають справозданя нї австро-угорских нї російских аґентів, а без якої не можлива дальша успішна акция. Дальше займає ся нота справою орґанїзациї судів в трох вілєтах і справою правильного виплачуваня платнї судовим урядникам. В Сальонїцї пр., одержали судові урядники в 1904 р. ледви половину належної платнї. Так як македоньскі комітети не понехали своєї підпольної роботи — кінчить нота — то о скілько не будуть впроваджені проєктовані реформи, виступати будуть раз у раз забуреня, які загрожують европейский мир і підкопують фінанси султана.

Орґанїзация Музульман в Боснїї і Герцеґовинї. Боснїйскі Музулмани вже від 4 лїт роблять заходи, щоби зорґанїзувати ся для роботи в цїлях просьвітної і релїґійної автономії, а головно для управи своїми духовними майнами, що звуть ся у них „вакуграми“. Одначе під твердим режімом Калляя годї було опозицийно настроєним Музулманам довести свою орґанїзацию до бажаного успіху. На триденних нарадах, які відбули ся тепер в Хорватиї, рішили Музулмани звернути ся до управителя окупованих провінций бар. Буріяна передовсім з просьбою, щоб відкликав усї „виїмкові“ закони введені в житє Каллаєм, а головно розпорядок, на основі якого заказано визначним Музулманам побут в Боснїї і Герцеґовинї.

Події в Росиї.

По безлїчи прогріхів російского самодержавія прийшла ще одна скандальна подія противжидівскі розрухи в Житомири, підчас яких убито 15 жидів і 3 християн а ранено 81 жидів і 8 християн. Чорні духи приготовлювали сї розрухи відповідними проклямациями вже від давна. Жидівске населенє, чуючи наступаюче лихо звертала ся о поміч до ґродоначальнїка, але сей нїчого не заряджував, запевнюючи, що нема чого лякати ся. Те, що в різни впали і християни, сьвідчить про те, що і жиди боронять ся і не дають ся мордувати, як барани. Революцийні елементи вже й покарали в части виновників сеї різнї, бо ось дня 7. с. м. вбито пристава житомірскої полїциї Фуярова. Вістки про атентати приходять із иньших міст. В Нижнім Новгородї вбито вертаючого о півночи полковника жандармів Ґресснера, коло брами его власного дому, револьверовими стрілами. Ранено також сторожа дому. Убійника зловлено; він заявив, що зве ся Нїкіфоров. В Лодзї, в костелї сьв. Хреста, зауважали робітники перебраного аґента полїциї Матиящака, що слїдив їх. По набоженьстві, робітники вийшли з костела і кинули ся на аґента, який сховав ся до 3-поверхового дому Зінкого, де вилїз на дах і стрілив два рази, взиваючи на поміч полїцию. Та робітники стягнули его і страшно побили буками та ножами, не допускаючи сторожі ратункової анї лїкаря до побитого. Доперва по трех квадрансах, на уклінні благаня полїциї (в польскій мові) і лїкаря, видано Матиящака, котрий в короткім часї сконав в шпитали. З сего проявляє ся страшна ненависть робітників до війска і полїциї за мордованє робітників в Варшаві, Лодзї та иньших містах російскої Польщі. Розуміє ся, що не перериває ся і рух страйковий. От вибухли страйки в Крисанові, Москві, Ковнї, Корсї і в Катеринодарі, де застрейкувала служба торговельних і промислових заведень. Аґрарні розрухи ще також не перевели ся. Недалеко Тиресполя горять маєтности княгинї Абамелєк; огонь підложили безперечно мужики, із якими жив двір усе дуже погано, так, що недавно тому збили мужики двірских наймитів і до тла розвалили економію. На місце пожежі пішло війско. Сотня козаків пішла із Полтави до прилуцкого повіту — „усмиряти“ мужиків. — Кількох орґанїзаторів аґрарних розрухів на Кавказї, хотїли піймати д. 14. IV. ст. ст. правительственні орґани при помочи війска. Ходило тут о народного вчителя, Дмитра Ґея і его двох товаришів. При їх арештованю, прийшло до оружної перепалки, підчас якої Ґей погиб, а его товариші втекли.

Відмова присяги. 7 присяжних засїдателів біжучої сесиї криївского окружного суду заявили, що они по своїм переконанем противлять ся складаню установленої для них присяги і думають, що дане ними слово чести може бути певною ґарантією, що они будуть судити по совісти. Суд коронний на се згодив ся.

„Слово“ доносить, що урядники державної контролї в Петербузї відкрили великі надужитя в інтендентурі що до справ відносячих ся до війни.

Конґрес репрезентантів земств в Москві покінчив ся порішенем богато резолюций; в одній із них взиває ся правительство, щоб воно скликало безпроволочно репрезентантів до обрад над пекучими справами держави. Земцї переконані, що послїдний з'їзд змїцнить їхну орґанїзацию, та що тепер піде їх пропаґанда ще лїпшою ходою. Один із визначнїйших земців Шіпов вже мав виробити проект російского парляменту, який ріжнить ся від Булиґінового тим, що тут булиб посли вибирані, а після Булиґінового проекту булиб тільки іменовані, буцїм то тому, щоб їхне число дуже не розростало ся, а на дїлї тому, щоб не допустити до палати послів лїберальнїйших елементів.

Росия й Японія.

Російско-японьска війна протягає ся в безконечність, а наслїдки еї дають ся чим раз більше діймаво відчувати російскому населеню. Московске земство звернуло ся було до своїх кореспондентів по селах, щоб вияснили вплив війни на промислове, рільниче і торговельне житє народу. 25 проц. відповідий, які дотепер наспіли головно із поміж селян, констатує, що війна дуже важко відбила ся на дрібних промисловцях, 22 проц. відповідий не добачує ніяких змін у тім напрямі, а тільки 2 проц. добачує корисний вплив війни на промисловців. головно тих, що займають ся доставою шкіряних виробів для воюючої армії. Рівночасно із зменьшенем збуту підупала й заробітна платня. 25 проц. кореспондентів говорить, що платня зменьшила ся до половини, 35 проц. говорить, що тільки о третину, а 40 проц. каже, що лиш о четвертину. Одначе-ж усї констатують загальний підупад. Фабрики також зменьшують свою продукцию. Дрібні промислові заведеня спинюють ся. В рільництві не стає на полях робучих рук. Сїмї запасних (резервістів) мусять дуже часто покидати землю, що переходить в руки сїльских пявок, „кулаків“. Крім сего лучать кореспонденти із тривком війни зріст убожества, жебрацтва і злодійства і накопиченє податкових залеглостий, які власти стягають із давною енерґією, дарма, що населеню, яке платить на далекім сходї кровію свій „долг отчизні“, нї відки роздобути тепер гроша на податки.

Розумієть ся, що відповідно до того всего витворює ся і настрій населеня супроти війни. Военно-патріотичний дух віє тільки із 15 відповідий. 19 проц. відповідий до війни рівнодушні, 54 проц. із них дуже пригноблені констатують загальний упадок духа і добачують на случай дальшого триваня війни неминучий голод. В кінци 30 проц. кореспондентів без огляду на наслїдки сего „непатріотичного поступку“ прямо заявляє, що населенє бажає швидкого кінця війни, яка — після його слів — веде ся не знати ізза чого, а вимагає від народа величезних жертв.

Конфлїкт француско-японьский, який дійшов вже був до дуже грізного положеня, полагоджений в той спосіб, що Рождественьский покинув води француські. Після приватної телеґрами з Сеґону Рождественьский вже получив ся з Небоґатовом около рога Падаран. Тоґо обрав, як вже нинї звісно, за підставу операцийну своєї фльоти остров Формозу. „Daily Mail“ доносить, що фльота Тоґа находить ся між Формозою, а островами пескадорскими. Головним портом на Формозї є Кілїнґ, окружений від суші високими горбами, на котрих уставлено батериї артилериї. Також порт Таммуї на тім самім острові є сильно боронений. Число війск на Формозї обчисляють на 15.000. Фльота Камімури має знов пильнувати, щоб Рождественьский не міг виплисти на Океан Спокійний, але щоб був присилуваний звести борбу з Тоґом, сподїють ся однак,

що перед 10 днями до битви не прийде.

Телеґрами.

3 дня 14. мая 1905.

Відень. Тіша був перед полуднем у цісаря на окремій авдиенциї. Порішене політичної ситуациї поки що не наступило.

Відень. Нині пополудни відбуде ся в помешканю бар. Ґавча конференция німецко-ческих послів.

Відень. Нині веде ся в парляменті дебата над законом про похатництво, який свого часу був парлямент вже порішив, та палата панів приняла була его лише в певних частинах.

Москва. До Русского Слова телеґрафують, що в кишенівскій околици вибухли аґрарні розрухи. Туди виїхав ґубернатор і прокураторі. Візвано також дві шкадрони драґонів.

Москва. Проти оборонця Каляєва, адвоката Мандельштама заряджено судове слїдство за оголошенє подробиць із Коляєвого процесу на зборах адвокатів. (Процес Коляєва, який має тепер покінчити ся остаточно в апеляцийнім сенатї, був ведений тайно).

НОВИНКИ.

Чернївцї, 13. мая 1905.

Др. Василь Щурат звіснмй наш письменник і проф. ґімн. в Бродах, виїздить сими днями (по повороті з Абазиї) до київскої ґубернїї з припоручення міністерства справ заграничних. Як відомо, угорске правительство постановило перевезти до Угорщини тїла Франца Ракочого і его товаришів. Одним з его товаришів був ґраф Симеон Форґач, що по невдалім повстаню мав перебути й померти в замку князів Вишневецких у Вишнївци в київскій ґубернїї. Звістку о тім подав житомирский дневник „Волынь“ і на тій основі почав збирати інформациї австро-угорский ґенеральний консулят в Киеві. А що інформациї конзуляту вийшли недостаточні, то припоручено д-ру Щуратови виїхати до Вишнівця і вислїдити місце похороненя Форґача. Австро-угорске міністерство справ заграничних дипльоматичною дорогою запевнило д-рови Щуратови поміч від київского ґенерал-ґубернатора Кляйґельса.

Кацапскі клеветники. Перед львівским трибуналом судиїв присяжних відбула ся карна розправа о обиду чести о. Михайла Бачиньского, пароха з Ріпчиць дрогобицкого повіту, проти відвічального ред. „Галичанинъ-а“ Івана Пелеха; обиди чести допустив ся Іван Пелех, тим, що в „Галичанинъ-ї“ і „Русскім Слов-і“ помістив брехливі і напасливі статї проти звісного дїяча Дрогобиччини о. М. Бачиньского. Трибунал карний на основі вердикту лави судиїв присяжних засудив Івана Пелеха на три тижні арешту з заміною на гроші.

Страйк робітників цегольняних, що тревав 4 дні покінчив ся дня 12. с. м. о год. 1-ій в полудне при посередництві радників Вайнштока і Поповича. Робітники дізнали певних полекш; між иньшими означено мінїмальну платню 5·20 кор. за виріб тисячі цегол, підчас коли доси виносила ся платня навіть 2·40 кор. за тисячу. Робітники вернули до працї. Так само покінчив ся страйк робітників при будові желїзницї в той спосіб, що один з Ліпованів взяв на себе посередництво виплати, даючи робітникам харч, місце до спаня в бараку, та 70 кр. денної платнї.

Японьска пара княжа в Італїї. 8. с. м. рано приїхала з Йокагами на корабли „Прінц Гайнріх“ пара княжа японьска, кревні мікада, князь і княгиня Арісуґава. Товаришить їм значний почот і маркіз Уто, син славного міністра. Княжа пара є молода, малого росту, убрана по европейски, елеґантско. В пристанї повитав їх конзуль німецкий Рековскі враз з заступником і персоналом конзуляту німецкого і комендант арсеналу, контрадмірал Калї. По кілька годиннім відпочинку в ґрандготели князї виїхали дальше до Риму, а їх баґажі (10 великих скринь) вислано впрост до Берлїна. Тим самим кораблем приїхала громада офіцирів і вояків рос. з під Порту-Артура.

Цїсар Вільгельм проповідником. З мови, яку виголосив цїсар Вільгельм з нагоди заприсяженя вояків мореплавців в Вільгельмс гафен подає „Evang. Kirchenzeitung“ важнійші виемки. Говорячи про побіди Японців, сказав Вільгельм, що з тих побід народу поганьского над християньским не можна виносити, що Будда є висший від христа. Єсли Росия дізнає поражень, то дїє ся то — після думки німец. цїсаря — з тої причини, що християнство в Росиї находить ся в дуже смутнім положеню, а Японцї мають богато християньских чеснот. Добрий Християнин — то добрий жовнїр. Але і в народї німецкім — говорив дальше цїсар — зле ся дїє з Християньством, задля чого цїсар сумнїває ся, чи на случай війни Німцї малиби право просити Бога о побіду. Японцї суть таким самим бичом божим, як колись Атиля або Наполеон. Належить ся старати — закінчив цїсар — щоби і нас Бог не покарав таким бичом.

Драма, якби з середних віків. Від тижня розгриває ся в місцевости Уссо коло Шателерольт у Франциї драма, котра видавала би ся можливою лише в середних віках, а не в часах новожитних: Француз Роа 70 лїтний старець, убивши з пімсти довголїтного свого ворога Ґрандиреда, коли его хтїли арештувати, укріпив ся в своїм домі і стріляє до кождого, хто пробує до него зблизити ся. Дімок окружено війском і розпочато формальну облогу, видячи, що безпосередний атак коштував кілька ранених жовнїрів. Власти суть в труднім положеню, бо після законів францускиx можнаби до Роа стріляти тілько тодї коли він стріляє — а він тодї добре укриває ся. Натомість коли він припадково показує ся прим. як йде по живність до иньших забудовань, то тодї пильнує ся і нїколи не стріляє. Порушено думку, щоби дімок розвалити динамітом з армат, але власти жаданого дозволу не уділили, уважаючи то за надто ризиковну пробу. Роа приготовив свій злочин з повним розмислом і ждав два роки на его виконанє, щоб скінчити 70 літ житя, бо у Франциї старців 70-лїтних звичайно нїколи не карають смертию.

Облога фабриканта. Страйкуючі робітники в Лїмож облягали через 3 дни дім одного фабриканта, щоб голодом его присилувати до капітуляциї перед їх жаданями. Вкінци удало ся жандармериї наклонити їх до понехання того наміру.

Страшна катастрофа желїзнича лучила ся коло Harrisburg в Пенсильванїї в півн. Америцї 11. с. м. Именно потяг експресовий наїхав на тягаровий, в якім находило ся 3 вози динаміту. Наступили 3 страшні експльозиї, які було далеко наоколо чути. Всї вози станули в огнї. Кілько людий згинуло ще доси докладно не звісно. Після послїдних відомостий з Ню-Йорку згинуло з горою 100 осіб. Всї вози пірвані в кавалки утворили разом з вирваною землею безформну брилу димлячу з під котрої витягають трупів і ранених. Сторожа пожарна і візвані лїкарі відсилають осібним потягом ратунковим ранених до шпиталя. Тїла трупів є спалені до непізнаня.

Відкрите тайної друкарні. „Зап. Вестн.“ доносить, що в Київі полїция викрила онодї тайну друкарню. Полїция ввійшла до помешканя через кухню. На великім столї стояли два коші, на котрих зложені були дві кашти друкарскі з черенками. Близько них стояла не велика праса друкарска. Молодий чоловік, якого полїция здибала коло порога, представив ся, яко Норов, а жінку, яка була в мешканю складаючім ся з 2 покоїв, яко свою жінку-учительку. Коші, на котрих стояли кашти були виповнені сьвіжими відозвами. Слїдуючий покій становив склад відозв всякого рода. Знайдено їх цїлї паки, в комодї, в шафі, під лїжком і по кутах. Крім того найдено в однім пуделку печатки комітету київского партиї социяльнодемократичної, а в иньшім фарби, валки, та відбитки печаток, якими були підписані всї майже відозви київскі останних часів.

Европейскі культуртреґери в Хінах. Підчас процесу, який відбуває ся в Перуґїї проти поручника італїйского Vito Modugno за убийство жінки вийшли на сьвітло денне иньші проступки і злочини того офіцира, яких він допустив ся 1900. р. в Хінах. Отже стверджено, що Modugno дорогою рабунку та иньших злочинів набув маєтність, котру відтак продав за 300.000 лїрів, що своїх підданих силував рабувати, а коли они опирали ся, катував їх страшно, що згнущав ся над Хінцями, що поповнив кілька убийств і цїлий ряд проступків на жінках хіньских. Всї ті закиди при розправі були доказані, а до богатьох він сам признав ся, бороничи ся лише тим, що так само, як він, поступали всї Европейцї.

Лицар з Манджуриї. Сензацию у Львові викликало прибутє там капраля 124. полку росийскої піхоти Романа Бойка, що вертає просто з Манджуриї на урльоп до родичів до Львова. Бойко не хотїв учити ся в школї і утік до Росиї, де був якийсь час писарем в фабрицї в Соснівци. Коли вибухла війна, він зголосив ся яко охотник до армії манджурскої, але ту заявили єму, що дїтий до війска не приймають. Тодї він поїхав на поле борби, яко слуга одного офіцира Садовского. В Манджуриї уживали его до послуг при арматах та до шпіонованя. На шпіонажі зловлено его і він перебув якийсь час в японьскій неволї, з котрої утїк, убивши пильнуючого Японця. За те дістав хрест заслуги сьв. Юрия. Відтак дістав ся був вдруге до неволї по битві під Мукденом, звідки однак вже по кількох годинах утїк. За хоробрість дістав шаржу капраля і другий ордер. Так удекорований і нагороджений грішми, вернув він недавно до Львова до родичів на урльоп, звідки в невдовзї знов від'їде на війну. Полїция заборонила єму носити шаблю. Ві Львові не дають єму спокою кольпортери ріжних ґазет, випитуючи про війну, про яку він однак не богато вміє сказати. Оповідає лише з чутем про те, як підчас бою мукденьского він лежав на правім крилї за окопом та як коло него упав ґранат і убив одного з комендантів. Бойко має при собі письмо, в якім комендант етапу мукденьского стверджує, що охотник Роман Бойко зі Львова належав до того етапу і що дістав урльоп на виїзд до родичів до Львова.

Оповістки:

Із лїт.-научн. кружка акад. тов. „Союз“ В недїлю о 4. годинї по обідї виголосить тов. Вол. Карбулицкий у комнатї „Народного Дому“ відчит „Староіндийска віра (Ведізм і Браманїзм)“. Вступ вільний. Гостям радї. — За заряд лїт.-научн. кружка: *Петро Катеринюк*, голова.

„Руска селяньска бурса“. На бурсу зібрав управитель підчас загальних зборів „Черновецкої філїї Рускої Бесїди“ 9 К 50 с., п. секр. суду Цурковский пожертвував 4 К, а пан надучит. Іван де Брага 1 К а его жена панї Мінодора де Брага 2 К. Щиро-сердечний Спасибіг! — *П. Клим.*

Із штуки і лїтератури.

Руский Селяньский Театр в Садаґурі відограє в недїлю дня 14. мая с. р. „Майстер і челядник“ комедия в 2 актах Коженьовского, переклад Ів. Захарка і „Перехитрила“ комедия в однім акті Луцика. Цїни місць: Крісло 1 кор. 20 сот., лавка 80 сот., партер 40 сот. Початок о годинї пів до 8-ої.

Трехсотна річниця виданя „Дон Кішота“. Через три днї відбували ся в Мадритї обходи на честь Сервантеса з причини трехсотлїтної річницї виданя его сатиричної повісти лицарскої п. з. „Дон Кішот“, що появила ся в перше в р. 1605. Після наспілих доси відомостий в недїлю пристроїв ся Мадрит в цьвіти, фляґи, фестони з зелени, а вечером заяснїв від моря сьвітла. В понедїлок рано відбув ся на унїверситетї обхід, підчас котрого М. Менендер Пеляйо відчитав свою студию про „Дон Кішота“, а пополудни в Академії наук під проводом короля посьвячено засїдане памяти Сервантеса. Відтак товпа публики, цехи, корпус офіцирский, цивільні урядники, ученики всїх шкіл, та слухачі унїверситету віддали честь великому поетови перед его памятником.

Малий фейлетон.

Українець по революциї*).

Хто він такий замучений, забитий,
Блїдий, понурий, мовчазний,
Чого він тут такий несьмілий,
Такий простий, непоказний?
Стоїть в кутку біля порога,
Всїм ухиляє ся, дає,
Дорогу кожному. Прохожим
Впущені речі подає...
Чого він тут? Сюди зійшлись
Борцї запеклі говорить
Про те, як волю здобувати
І вже здобуте подїлить,
І всї бадьорі похожають,
І гордї всї, в очах іскрить
Огонь завзятої відваги,
І кожен слово вже гострить,
Щоб збрить, не зрізать на змагання
Свого противника і взять
Над ним прилюдно перевагу
І хист свій другим показать.
Змагались довго між собою
Завзято, люто ті борцї...
Борнї здобутки подїлили,
Коли на самому кінцї
З кутка від самого порога
Оттой несьміливий іде
Й до всього лицарства завзяту,
Палку, вояцьку річ веде:
„Панове, ясне товариство,
Постійтеж слухайтеж і я
Боровсь колись разом із вами...
Де пайкаж є тепер моя?
Мене й по тюрмах волочили,
Стріляли, сїкли вороги...
Боровсь я чесно, дайте слово!
Ясне лицарство, дай ваги!“
З очей іскрили блискавицї
В борця незаздрого того;
Чоло похмуре засияло,
І стан росправив ся його,
Слова, як грім, його лунали!
Він добивав ся рівних прав,
Бо довго він робив боровсь,
А пан господар забирав
Його здобутки кровю взяті
Його славетнії дїла,
А сам держав його в покорі,
Нїхто й не знав. Була
Пора й для його в сьвітї,
Коли він бив ся воював,
Хоч люди знали, що він бе ся,
Цього і воріг не ховав.
Тепер промовив пан жорстокий,
На ту промову запальну:
„То брат, панове, мій і наймит
Я дома вже задоволню,
Його потреби є моїми.
І я по братськи подїлюсь,
Всїма здобутками свободи,
Як рівний з рівним помирюсь“!
Юнак кричав, змагав ся,
Всю салю голос облїтав
Та вже „панове“ загукали,
„Не має місця наймитам!“
Поник буйною головою,
І вийшов відтіль той юнак:
„Не має правди й між борцями!“
Сказав, зітхнувши, неборак.

Михайло...

*) Отсей вірш переданий нам до друку одним закордонним Українцем, печатаємо як не мало говорячий документ хвилї. Із него й видно, чого сподївають ся навіть в деяких революцийних українских кружках по „добрих сусїдах“. До речі додамо, що напись сього вірша походить від нас, а не від автора. — *Ред.*

Оголошеня Кас райфайзеньских.

Загальні весняні збори „Каси пожичкової і щадничої“ для громади Товтри стоваришеня зареєстрованого з необмеженою порукою відбудуть ся в неділю дня 21. мая с. р. в домі читальні о 1-ій год. пополудни з слідуючим дневним порядком: 1. Отворене збору. 2. Прочитане протоколу. 3. Справоздане касове за рік 1904. 4. Вильосоване двох членів старшини. 5. Вильосоване другої третини ради надзорчої. 6. Вільні внесеня. *Николай Лазоряк* старшина. *Гл. Бойчук.*

Звичайні загальні збори каси пожичкової і щадничої для громади Калинівців н. Ч. відбудуть ся в неділю 21. мая 1905. о год. 3-ій пополудни в читальні в Калинівцях з таким порядком нарад: 1. Справоздане начальника про стан каси і діяльність старшини в діловім році 1904. 2. Приняте обрахунку і білянсу за рік 1904. 3. Вильосоване двох членів старшини і доповняючий вибір (одного члена) старшини. Вильосоване другої третини ради надзорчої. 5. Установлене найвисшої суми, яку би можна одному членови пожичити. 6. Ухвала висоти тої суми, до якої каса буде потребувати кредиту в краєвім банку. 7. Вибір касєра і назначеня платні для него. — *Василь Гишка*, начальник.

Загальні весняні збори товариства руска каса пожичкова і щаднича для громади Кліводин стоваришеня зареєстрованого з необмеженою порукою, відбудуть ся в неділю на 21. мая 1905. в шкільнім будинку о 1-ій годині пополудню з слідуючим дневним порядком: 1. Отворене зборів 2. Справоздане старшини з єї діяльности. 4. Вибір двох членів старшини. 5. Вильосоване трох членів ради надзорчої. 6. Вставлене плати для касиера. 7. Ухвала плати для служащого. 8. Ухвала яку найвисшу пожичку можна дати одному членови. 9. Вибір одного члена для провіреня протоколу. 10. Вільні внесеня. *Іван Архіпи*, начальник каси.

Видає товариство **„Руска Рада“**, в Чернівцях. За редакцию відповідає: Іван Захарко
З друкарні товариства „Руской Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.